

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра української філософії та культури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Комаха Л.Г.

«__» _____ 201__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА РЕГІОНАЛІСТИКА

для студентів

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **034 Культурологія**
освітній рівень **бакалавр**
освітня програма **Культурологія**
Вид дисципліни **на вибір**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2017/2018</u>
Семестр	7
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Вдовиченко Г.В., к.філос.н., доцент кафедри української філософії та культури

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__
20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробники: *Вдовиченко Г.В., к.філос.н., доцент кафедри української філософії та культури*

Затверджено
«_____» _____ 20__ р.

Зав. кафедри української філософії та культури
_____ (Русин М.Ю.)

Протокол № __ від «___» _____ 20__ р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «___» _____ 201__ року №__
Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«___» _____ 20__ року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення стійкої системи теоретичних і практичних знань, вмінь та навичок з історії та теорії української регіоналістики фахівця освітнього ступеня «Бакалавр», достатньої для виконання ним його професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні етапи та характеристики вітчизняного і світового історико-культурного процесу; класичні та сучасні культурологічні теорії та методи культурологічних досліджень, зокрема методи філософії культури, культурної антропології, соціології культури; основні культурологічні поняття та категорії.

2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ культури, культурних процесів та подій; застосовувати основні терміни, категорії і класифікації культурології в аналізі соціально-культурних явищ та процесів; виявляти сучасні тенденції співіснування різних культур в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу, прогнозувати перспективи їх розвитку з урахуванням особливостей перебігу культурних процесів в умовах глобалізації;

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та керування інформацією; критичного ставлення і прогнозування щодо політичних, економічних, культурно-мистецьких подій та явищ; використання іншомовних фахових культурологічних інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Українська регіоналістика» належить до переліку обов'язкових дисциплін ВНЗ для бакалаврів філософського факультету, спеціальність «Культурологія». Навчальна програма «Українська регіоналістика» створена на базі наукової школи кафедри української філософії і культури філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка та виконана у межах Комплексної наукової програми Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Модернізація суспільного розвитку України в умовах світових процесів глобалізації», науково-дослідницької теми філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка 11БФ041-01 «Філософсько-світоглядні та політологічні аспекти гуманітарного розвитку сучасного суспільства».

Під час вивчення цього курсу студент отримає базові знання про організаційне та науково-методичне забезпечення викладання української регіоналістики, базові знання про передумови формування, генезис, основні етапи розвитку та особливості історико-етнографічних районів України; базові знання з історії розвитку етносоціальних структур в Україні та світі від первісності до XXI ст.; базові уявлення про основні етапи розвитку етномовних макроспільностей первісності та їх мовних родин і сучасні наукові концепції, в межах яких здійснюється їх вивчення; базові уявлення про знаково-комунікативні механізми, які регулюють культурну практику соціокультурної взаємодії етнічних спільнот на всіх етапах їх розвитку.

4. Завдання (навчальні цілі)

- Сформувати у здобувача вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» ряд загальних компетентностей, які достатні для виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю;
- Забезпечити викладання навчальної дисципліни засобами сучасних передових методик (у тому числі електронного навчання).
- Якісно організувати самостійну роботу студентів в межах навчальної програми, забезпечити системний взаємозв'язок із навчальними заняттями та самостійною роботою;
- Забезпечити якісне структуроване керівництво самостійною роботою студентів;
- Забезпечити якісний проміжний та підсумковий контроль виконання студентами вимог навчальної програми;
- Забезпечити внутрішній та зовнішній контроль якості виконання навчальної програми.
- Забезпечити повне досягнення студентами програмних компетентностей та очікуваних результатів навчання за дисципліною «Українська регіоналістика»

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Регіоналістика як наука: історія розвитку, об'єкт, предмет, методи та завдання. Основні типи регіоналістики: політична, економічна, історична і культурна. Культурні регіони світу. Українська регіоналістика та українознавчі дисципліни. Українська культура як об'єкт дослідження. Історичний розвиток українського етносу як наукова проблема. Західна, Центральна і Південно-Східна Україна - історико-географічні ареали формування українського народу.	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.2	Етнічні та національні культури. Первісність як етап історії людства. Археологічні культури як предмет та критерій періодизації історії первісного суспільства. Етносоціальні структури первісності: етнічна одиниця, етнічна група та етнічна спільність. Географічні раси.	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь	5

	Етномовні макроспільності первісності та сучасні мовні сім'ї: загальна характеристика. Мовні родини семітохамітської (афразійської), сінокавказької і ностратичної макроспільності первісності. Індоевропейська мовна родина.			
1.3	Український етнос: загальна характеристика. Основні тенденції історії західних, східних і південних слов'ян. Етносоціальна структура України. Основні типи етнотериторіальних одиниць України: 1). природно-історичні області, 2). історико-етнографічні регіони (райони), 3). історичні зони, 4). етнографічні райони. Основні етапи формування української регіональної етнічності. Історико-етнографічне районування України: основні наукові підходи.	Семинар, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.4	Український народ як суб'єкт історичного розвитку: загальна характеристика. Українська народна культура. Формування етнічного складу населення України. Карпати, Полісся, Лісостеп і Степ як природно-історичні області України. Основний етнічний масив українського народу. Етнічні групи українців за межами основного етнічного масиву українського народу. Субетнічні групи основного етнічного масиву українського народу.	Семинари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	5
1.5	Матеріальний складник української народної культури. Основні галузі господарства народу. Допоміжні види господарської діяльності. Народні засоби пересування. Зони і типи народних поселень. Структура господарського двору. Народний одяг. Система народного харчування. Духовний складник української народної культури. Громадський побут і звичаї.	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота	5

	Система родинних обрядів. Знання, світоглядні уявлення та вірування. Народне образотворче мистецтво. Усна народна творчість, діалекти та мова.			
1.6	Етнічні групи українців за кордоном як об'єкт наукового дослідження: загальна характеристика. Етнічні групи українців у країнах: колишнього СРСР; Східної, Центральної і Західної Європи; Близького, Середнього і Далекого Сходу; Північної і Південної Америки; Африки, Австралії та Океанії. Етнічні групи інших народів в Україні як об'єкт наукового дослідження: загальна характеристика. Вивчення соціокультурного буття етнічних груп інших народів в Україні в українській регіоналістиці.	Семинар, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.7	Тенденції соціокультурного розвитку, історичні зони та географічні ареали історико-етнографічних районів України: 1). Прикарпаття, Карпат і Закарпаття; 2). Волині та Полісся; 3). Поділля; 4). Полтавщини; 5). Середньої Наддніпрянщини; 6). Слобожанщини і Півдня. Українські історико-етнографічні райони у складі іноземних держав Східної, Центральної і Західної Європи: РФ, Білорусі, Молдови, Румунії, Польщі та Словаччини.	Семинари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	5
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури із регіоналістичних досліджень	Семинари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	5
2.2	сприяти аналізу тенденцій, закономірностей, причин та наслідків розвитку й проблем сучасності	Семинар, Самостійна робота	Усні доповіді, пояснення до конспекту першоджерел презентація самостійного дослідження	10
2.3	з'ясувати соціокультурний досвід формування етнічних та політичних	Семинар, Самостійна робота	презентація самостійного	5

	націй, українських довкілля, мови, державності та культури		дослідження, текст рекомендацій, письмова контрольна робота	
2.4	визначати шляхи збереження та відтворення культурних традицій різних культурних регіонів світу та української культури	Семинар, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження,	5
2.5	проводити міжкультурні дослідження, використовуючи понятійно-категоріальний апарат культурології та новітні методи та підходи для характеристики соціокультурних процесів, що відбуваються в культурних регіонах світу	Семинари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, текст рекомендацій	5
2.6	здатність визначати самобутні риси української культури в інтелектуальній та художній сферах, темах українського фольклору та ціннісно-сміслових і знаково-комунікативних механізмах на шляхах культурної самоідентифікації	Самостійна робота	Текст рекомендацій	5
	комунікація:			
3.1	вести полеміку щодо питань етнічної політики в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу на основі знання категоріально-поняттєвого апарату регіоналістики;	Семинари, самостійна робота	Усні доповіді, текст рекомендацій	5
3.2	презентувати підсумки власних регіоналістичних досліджень та своєї самостійної роботи у формі доповідей і презентацій;	Семинари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження,	5
3.3	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої культурологічної літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт.	Семинари	Дискусії	5
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із регіоналістичних досліджень, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	5
4.2	вирішувати комплексні завдання, пов'язанні із верифікацією підсумків оприлюднених культурологічних досліджень.	Семинари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного	5

			дослідження	
4.3	брати участь у роботі фахових аналітичних груп, вирішувати в межах свого фаху різнопрофільні завдання.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни					
Програмні результати навчання	.1	.2	.1	.1	.2

7. Структура курсу: у курсі передбачено 2 змістових частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів, з використання інтерактивних методів навчання. Завершується дисципліна заліком.

Перша частина курсу присвячена історії української регіоналістики як науки та розвитку українознавчих регіоналістичних досліджень.

Друга частина курсу присвячена вивченню історії історико-етнографічних районів України від первісності до початку XXI ст.

8. Схема формування оцінки:

8.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (**знання 1.1 – 1.6**), що складає 35% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння 2.1-2.6**); (**комунікація 3.1-3.3**); (**автономність та відповідальність 4.1-4.3**), що складає 65% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістове, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Самостійна робота, підсумкова письмова робота:

12 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

4. Підсумкова контрольна робота:

20 - 18 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

17 - 15 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

14 - 13 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

12 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

8.2 Організація оцінювання:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min - 48 балів	Max - 80 балів
Усна відповідь ¹	До теми: 1,2,3... протягом семестру	«3» x 7 = 21	«5» x 7 = 35
Доповнення, участь в дискусіях	До теми: 1,2,3... протягом семестру	«1» x 7 = 7	«3» x 7 = 21
Самостійна робота	До теми: «Українська регіоналістика як наука» (Березень), «Українська народна культура як об'єкт дослідження» (Квітень)	«10» x 2 = 20	«12» x 2 = 24
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 30% від семестрової кількості балів

² Максимальна кількість балів за конспекти першоджерел в даній навчальній дисципліні не може бути більше, ніж 10% від семестрової кількості балів, тобто не більше, ніж 8 балів

³ Загальна кількість балів за самостійну індивідуальну роботу складає 50% від семестрової кількості балів, тобто мін. – 24 бали, максимум – 40 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку: підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), яка визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Таким чином, підсумкова оцінка складається із суми семестрової кількості балів та підсумкової контрольної роботи

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійн а робота
<i>Частина 1. Українська регіоналістика як наука. Українська народна культура</i>				
1	Тема 1. Українська регіоналістика як наука	1	1	6
2	Тема 2. Етномовні макроспільності первісності	1	1	6
3	Тема 3. Історико-етнографічні райони України	1	1	4
4	Тема 4. Українська народна культура як об'єкт дослідження	1	1	6
5	Тема 5. Складники української народної культури	2	2	6
6	Тема 6. Етнічні групи українців за кордоном. Культура етнічних груп в Україні	2	2	6
<i>Частина 2. Історико-етнографічні райони України: від первісності до початку XXI ст.</i>				
8	Тема 8. Прикарпаття, Карпати і Закарпаття як історико-етнографічний район України	1	1	7
9	Тема 9. Волинь і Полісся як історико-етнографічні райони України	1	1	6
10	Тема 10. Поділля як історико-етнографічний район України	1	1	6
11	Тема 11. Полтавщина як історико-етнографічний район України	1	1	5
12	Тема 12. Середня Наддніпрянщина як історико-етнографічний район України	1	1	5
13	Тема 13. Слобожанщина і Південь як історико-етнографічні райони України	1	2	5
14	Тема 14. Українські історико-етнографічні райони у складі іноземних держав	1	2	6
15	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	2		
	ВСЬОГО	108	17	17
				74

Загальний обсяг **108 год.**, в тому числі:

Лекцій - **17 год.**

Семінари - **17 год.**

Самостійна робота - **74 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Бичко А. К. та ін. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: Курс лекцій / А. К. Бичко та ін. – К.: Либідь, 1992. - 393 с.
2. Культура і побут населення України: Навч. посібник / Наулко В. І. та ін. – К.: Либідь, 1993. - 288 с.
3. Культурологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. А. Є. Конверського. - Харків : Фоліо, 2013. - 863 с.

Додаткова:

1. Антонович Є. А. та інші. Декоративно-прикладне мистецтво / Є. А. Антонович та ін. – Львів : Світ, 1992. - 272 с.
2. Братко-Кутинський О. Феномен України / Олексій Братко-Кутинський. – К.: Вечірній Київ, 1996. - 304 с.
3. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях / Георгій Булашев. - К.: Довіра, 1992. - 415 с.
4. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. В 2 частинах / Олекса Воропай. - К.: Оберіг, 1991.
5. Енциклопедія Українознавства: в 2 тт. Том 1. Загальна частина. - Київ: Віпол, 1994. - 400 с.
6. Канигін Ю. Віхи священної історії: Русь-Україна / Ю. М. Канигін. – К.: Україна, 1999. - 350 с.
7. Канигін Ю. Шлях аріїв: Україна в духовній історії людства: Роман-есе / Ю. Канигін. - К.: Україна, 1997. - 325 с.
8. Космос Древньої України. Трипілля - Троянь: Мітологія. Філософія. Етногенез / упор. М. Довгич. - К.: Індо-Європа, 1992. - 304 с.
9. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу / Митрополит Іларіон. - К.: Обереги, 1992. - 424 с.
10. Михайлов Б. Петрогліфи Кам'яної Могили: Семантика. Хронологія. Інтерпретація / Борис Михайлов. – К.: МАУП, 2005. - 296 с.
11. Павленко Ю. Історія світової цивілізації: соціокультурний розвиток людства. Навч. посібник. / Ю. В. Павленко. – К.: Либідь, 1996. - 358 с.
12. Павленко Ю. Передісторія давніх русів у світовому контексті / Ю. В. Павленко. – К.: Фенікс, 1994. - 400 с.
13. Регионы Украины: поиск стратегии оптимального развития / под. ред. проф. А. Голикова. – Харьков, 1994.
14. Синило Г. В. Древние литературы Ближнего Востока и мир Танаха (Ветхого Завета) / Г. В. Синило. - Минск: Экономпресс, 1998. - 472 с.
15. Скрипник Г. Етнографічні музеї України. Становлення і розвиток / Г. А. Скрипник. – Київ : Наукова думка, 1989. - 304 с.
16. Толочко П. П. Несповідимі путі України / П. П. Толочко. - Київ : АртЕк, 2004. - 238 с.
17. Українська минувщина: Ілюстрований етнографічний довідник / А. П. Пономарьов, Л. Ф. Артюх, Т. В. Косміна та ін. – К.: Либідь, 1994. - 256 с.
18. Українська народність: нариси соціально-економічної і етнополітичної історії. – К., 1990.
19. Чмихов М. Від Яйця-райця до ідеї Спасителя / М. Чмихов. – К.: Либідь, 2001. - 432 с.
20. Шилов Ю. Космические тайны курганов / Ю. Шилов. – М.: Молодая гвардия, 1990. - 270 с.